

Gondolatébresztő a PPP magyarországi alkalmazásához

Szerző: Varga Judit

Varga Judit[1]: Gondolatébresztő a PPP magyarországi alkalmazásához

A kormányok kénytelenek keresni az alternatív megoldásokat, amelyek révén képesek a korábbival azonos színvonalú közszolgáltatások biztosítására, annak ellenére, hogy jóval kevesebb forrás áll a rendelkezésükre az elmúlt évtizedekben bekövetkezett gazdasági, valamint társadalmi változások miatt. Megoldás lehet a pénzügyi problémákra a magánszféra bevonása a közfeladatok ellátásába. A magántőkével azonban nemcsak források kerülnek a közszektorba, hanem belép a piac is, annak minden pozitív, illetve negatív hatásaival együtt, amelyekből kérdések sora következik. Úgy mint: Szükséges a piaci kockázatok felvállalása a közfeladatok ellátása során? Ha elkerülhetetlen a tőkebevonás, akkor hogyan volna rendezhető, illetve hogyan kerül rendezésre az állam és a vele szerződő fél viszonya? Bármilyen megoldást válasszanak, az állami pénzeszközök lehető leghatékonyabb felhasználása kötelesség, és égető szükség is.

Az alternatív megoldások egyike lehet a PPP (Public Private Partnership) modellje. Ez a finanszírozási konstrukció a világ számos országában népszerűségnek örvend, többek között az Amerikai Egyesült Államokban, Írországból, az Egyesült Királyságból, Portugáliából stb. Teszi ezt annak ellenére, hogy eme intézmény meghatározása, másoktól való elhatárolása nem könnyű feladat. Tágabb értelemben a PPP keretében a közszereplő valamely közszolgáltatás ellátását egy magánvállalkozóra bízta, mellyel a felmerülő kockázatokon osztozik. Szűkebb értelmezés szerint e konstrukció keretében egy több évig elnyúló, tartós együttműködésről van szó a köz- és magánszféra között, amelynek keretében a kockázatot is viselő magánfél tulajdonszerzés formájában, vagy fordított lízing keretében igyekszik ellátni egy közszolgáltatást.[2] A köz- és magánszféra olyan együttműködését jelenti, amelyben a közfeladatokhoz kapcsolódó tervezési, építési, működési és finanszírozási teendőket az állam - az eddig megszokottól eltérően- jelentős vagy teljes mértékben áthárítja a magánszektorra. E konstrukciók jellemzője a viszonylag hosszú, általában 20-30 éves lejáratú idő.[3] [4]

Ebben a modellben a közszolgáltatás nyújtásának felelőssége továbbra is az államot terheli, de a szolgáltatás nyújtásában a magánszféra is egyre meghatározóbb részt vállal. Ez a jellemvonás az, amely megkülönbözteti a privatizációtól, hisz utóbbi esetben a feladatellátás felelőssége a továbbiakban nem az államra nehezedik.[5]

PPP révén belép a szerződésesség követelménye a közszektorba, mivel elválik egymástól a közszolgáltatás, illetve feladatellátás tényleges ellátójának, és gazdájának személye. Egy merőben új, speciális jogviszony jön létre ezzel, amelyben a felek közti kapcsolat nem írható le tisztán köz- vagy magánjogi jellemzőkkel. Alapvetően mellérendelt helyzetről van szó, amelyben közjogi elemek is megjelennek.[6]

A felek e konstrukcióban a magánszféra és a közszféra.[7] A felek között egy több dimenzióban megragadható kontraktuális kapcsolat jön létre. Egyrészt szolgáltatási szerződés

keletkezik, amelyben a közszereplő köt megállapodást a privát partnerrel valamely szolgáltatás nyújtására. Itt az állam megrendelőként van jelen. Létrejön egy hitelszerződés is, ahol kiemelkedően fontos, hogy a létrejött szerződéses kapcsolat során a magánpartner viselje a finanszírozási kockázatokat. Ellenkező esetben az EUROSTAT[8] nem minősíti PPP-nek a megállapodást, így a befektetés teljes összege a költségvetési kiadási oldalán jelenik meg.[9] Az EUROSTAT határozatában rögzítette azokat a feltételeket, amelyek fennállása esetén egy PPP formában megvalósuló beruházást kormányzati szektoron kívüli eszköznek, és így mérlegen kívüli tételnek kell tekinteni. Ehhez szükséges követelmények a következők:

1. A magántársaság viselje az építési kockázatot és
2. A magánfelet terhelje az eszköz rendelkezésre-állási kockázatának, illetve a keresleti kockázatnak legalább egyike.[10]

A hitelszerződés legtöbbször bankhitelt jelent, de egyre terjedő alternatív megoldás a kötvénykibocsátás is. Nem feledkezhetünk meg a tervezési, építési és működtetési szerződésekről sem, melyek keretében a projektársaság - amit a privát partner hoz létre - szerződik a tervezést, építést, illetve üzemeltetést végző társasággal.[11]

A szerződés tárgyaként egy állami monopóliumot, vagy monopol közeli pozíciót kap a magánfél, vagy olyan szolgáltatást, amelynek a piacon versenyeznie kell. Amennyiben monopolhelyzetről vagy ahhoz közeli állapotról van szó, akkor mindenképp szükség van arra, hogy az állam „kezében” maradjon eszköz a piaci folyamatok kontrolálására. Megoldás lehet, ha a közszereplő megfelelő tulajdoni aránnyal rendelkezik a közszolgáltatást PPP formában megvalósító magánvállalatban, de kontrolleszköz a hatékony szabályozás (pl. árszabályozás) is.[12]

Mely területeken alkalmazzák a leggyakrabban e konstrukciót?

- közúti infrastruktúra,
- vasúti infrastruktúra,
- közmű és környezeti beruházások,
- stadionok, sportcsarnokok,
- büntetés-végrehajtási intézetek, javító és nevelő intézeti beruházások,
- honvédelmi beruházások,
- egészségügyi befektetések,
- közoktatási, kulturális beruházások.[13] [14]

Leginkább nagy költségigényű infrastrukturális beruházások megvalósítási módjaként veszik igénybe világszerte. A jelentős tökeigényű projektek az egyes államok költségvetési forrásait túlzott mértékben megterhelnék, amennyiben hagyományos modellben kerülne sor a kivitelezésre. A PPP konstrukciók során azonban a közmegrendelő nem kényszerül arra, hogy a kivitelezés kezdetén jelentős forrásokat mozgósítson, ő majd csak az üzemeltetési időszakban fog a szerződés futamideje alatt előre kalkulálható szolgáltatási díjat fizetni. A kockázatmegosztás következtében pedig tovább csökken az államháztartás „vállait” nyomó teher. A költségvetés így módon le nem kötött részét a közszereplő egyéb feladatainak ellátására fordíthatja. A PPP-t- többek között- ezen előnyös tulajdonsága miatt az 1990-es évek közepétől Magyarországon is megkezdték alkalmazni.[15]

A PPP hazai szabályozása

A PPP Magyarországon egyelőre gazdasági és nem jogi kategória, a jogalkotó csupán utal rá egyes jogszabályhelyeken.

A témát érintően elsőként a 2098/2003. (V. 29.) kormányhatározat kiadására került sor, majd azt követően felállítottak egy Tárcaközi Bizottságot, illetve a GKM-en belül létrehozták a PPP Titkárságot, amelynek feladatait 2005-ben a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium illetékes főosztálya vette át. Más minisztériumok is felállítottak PPP irodákat. Jelentős előrelépés volt, amikor 2004-ben a GKM elkészítette a PPP kézikönyvet. Ezek után kezdett a magyar jogrendszerben megjelenni a PPP konstrukciója, ám a mai napig nincs olyan jogi norma, mely átfogóan foglalkozna eme intézménnyel. Formába öntése, egy kizárólag ezt tárgyaló norma megjelenése esetén valószínűleg átlátható helyzet teremtődne a PPP-ben részes felek között. A kiszámíthatóság mindenképpen ösztönző tényező, ha a pénzügyi befektetésekről van szó. Ugyanakkor a minden részletre kiterjedő szabályozás túl szűk keretek közé szorítaná a fenti partnerek mozgásterét, amely a szerződési szabadság korlátjaként vissza is vetheti a vállalkozói kedvet.

Első itthoni szabályozási kérdések rendezése során a magánszféra érdekeinek védelmére helyeződött a hangsúly, gondolunk itt a Ptk. és az Áht. módosításaira. A privát feleket természetesen motiválni kell, hogy ilyen jellegű beruházásokban aktív szereplőként részt vegyenek. Valószínű azonban, hogy az első hazai PPP konstrukciók a közszféra érdekeinek háttérbe szorítása miatt nem teljesítették a hozzájuk fűzött reményeket. Csak később rendezték a közszereplő érdekeinek védelmét szolgáló szabályozási momentumokat. A jogalkotás során még fontos szempont volt, hogy a magyar rendelkezések megfeleljenek az EUROSTAT követelményeinek, hisz a kormányzati célok között a mai napig kulcskérdés az államháztartási hiány csökkentése. Sajnos a normaalkotás során a hatékonyság és a költségtakarékosság követelményei nem kaptak akkora szerepet.[\[16\]](#) [\[17\]](#)

A legfontosabb magyar jogszabályok a témában a következők:

- A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény, melybe beépítették az Európai Unió kapcsolódó irányelveit. Rendezték benne az építési és a szolgáltatási koncesszió fogalmait, valamint a PPP és a koncesszió jogintézményeinek egymáshoz való viszonyát.
- A következő lényeges törvény az 1991. évi XVI. a koncesszióról.
- Természetesen több norma módosítására is szükség volt annak érdekében, hogy a PPP modellje a magyar jogi viszonyok között is eredményesen igénybe vehető legyen. Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvénybe bekerült az állam hosszú távon vállalt kötelezettségeivel összefüggő beruházások jóváhagyásával kapcsolatos rendelkezések.
- A Polgári Törvénykönyv (1959. évi IV. törvény) 28.§ 2. bekezdése értelmében az állam helyállni tartozik szerződésben vállalt kötelezettségeiért, és nem hivatkozhat fedezethiányra, annak érdekében, hogy kibújjon a teljesítés alól.

Az PPP önkormányzati szinten történő alkalmazását azonban bizonytalanná teszi, hogy a helyi szintekre vonatkozóan ilyen, a Ptk-ban foglalthoz hasonló törvényi kötelezés nincs. Azonban lehetővé vált számukra a vagyonkezelési jogok átruházásának lehetősége a 2005. év XCII. törvénynek hála.[\[18\]](#)

- A tárgykörrel kapcsolatban érdemes még említeni a 161/2005. (VIII. 16.) kormányrendeletet[19] és a 24/2007. (II. 28.) kormányrendeletet.[20]

2028/2007. (II. 28.) kormányhatározattal pontosították a Tárcaközi Bizottság Feladatait. Fő tevékenysége megmaradt, mely szerint a PPP projekteket egyeztetnie kell az illetékes minisztériumokkal és az országos hatáskörű szervekkel. Ezen túl véleményeznie szükséges a tervek és figyelemmel kíséri a megvalósításukat.

2007. február 28-án életbe lépet a 24/2007. (II. 28.) kormányrendelet a hosszú távú kötelezettség-vállalás egyes szabályairól. Felállításra került egy rangsor: a Hosszú Távú Fejlesztések Rangsora, amelyben a megvalósításra kerülő PPP projekteknek szerepelniük kell. Ezt a rangsort az országos szintű fejlesztésekért felelős miniszter felülvizsgálja félévente, majd ha megfelelőnek ítéli, jóváhagyja. Ezzel kívánják biztosítani, hogy az egyes beruházások az Áht-ben foglalt keretet ne lépjék túl, és a gazdaság számára legfontosabb befektetések valósuljanak meg. Ez a rendelet csupán a központi költségvetés kötelezettségvállalásaira vonatkozik, az önkormányzatokra nem.[21] [22]

2009. október 1-től a Kormány megszüntette a Tárcaközi Bizottságot.[23]

PPP és az önkormányzatok

Az önkormányzatoknak komoly nehézséggel kell szembenéznük feladataik, beruházásaik finanszírozása során. A jutott bevételeik és az önkormányzatok saját bevételei legtöbbször nem biztosítják egy nagyobb terv megvalósításához szükséges pénzügyi fedezetet. A magán- és közszféra együttműködésére ezen a szinten is szükség van, de nem egy dilemmával találkozhatunk szemben magunkat.

Ilyen probléma például, hogy:

- Az eddig kialakult törvényi szabályozás nem szól az önkormányzati szint azon esélyéről, hogy igénybe vegye a PPP konstrukcióját. Csak a központi költségvetési projektekről találhatunk rendelkezéseket. Ezt a jogszabályozásbeli űrt mindenképp ki kéne tölteni, hogy az önkormányzatok előtt is megnyíljon a PPP alkalmazásának lehetősége.[24]
- Korlátot jelent a modell helyi szinten történő terjedésének a fizetőképes kereslet hiánya a kisebb településeken.[25]
- A magas előkészítési költségeket egy viszonylag kis összegű beruházásnál a kevésbé méretes önkormányzatok költségvetései nem bírnák el, vagy ha mégis, nem volna gazdaságos megoldás ilyen modellben megvalósítani a tervezett befektetéseket.

Helyi szinten a PPP alternatívájaként jelent meg a vagyonkezelői jog szigorú feltételek mellett magánbefektetőknek történő átengedésének lehetősége. A vagyonkezelői jog átengedése esetén az önkormányzati tulajdon megmarad, ám a forgalomképtelen vagy korlátozottan forgalomképes vagyont piaci szereplők által alapított társaság fogja működtetni, fenntartani.

Az első magyarországi PPP konstrukciók

Az első ízben megvalósuló projektek nem teljesítették a hozzájuk fűzött reményeket, mint a közpénzek hatékonyabb, átláthatóbb felhasználását, vagy a költségcsökkentést. Ilyen kevésbé

sikeres beruházás volt például a Budapest Sportaréna, a Művészetek Palotája vagy az M5-ös autópálya I. szakaszának megvalósítására kötött szerződések.

Az M5-ös autópálya I. szakasza esetén 1994-ben kötött szerződést az állam egy francia konzorciummal, amely létrehozta az Alföldi Koncessziós Alapítvány Rt-t. Ez a megállapodás igaz, koncessziós szerződési formát öltött, de már a később aláírásra kerülő PPP kontraktusok előfutárának tekinthető.[\[26\]](#)

A koncesszor a szerződésnek megfelelően teljesített, és 1998-ra elkészült az autópálya Kiskunfélegyházáig tartó szakasza. Az átadott pályaszakaszon azonban az üzemeltető AKA Rt. olyan magas úthasználati díjat állapított meg, - amelyre egyébként a kontraktus alapján lehetősége volt - hogy az elriasztotta a forgalmat. A kereslet csökkent, és a járműközlekedés a korábbi főútra összpontosult. Az állam megtérítette a kivitelező kárát.

Az említett megállapodás nagy hibája volt, hogy a keresleti kockázat egészét az állam viselte, emellett eltörpül a megállapodás azon előnye, hogy az anyagi eszközöket a magánszektor finanszírozta, ahogy az üzemeltetés is az ő kötelezettsége volt.[\[27\]](#)

A tanulság: a kockázatmegosztás megfelelő mértékűnek, és a szerződésből való kilépés lehetőségének tisztázása feltétlenül szükséges elemei az ilyen típusú szerződéseknek. Ellenkező esetben nem realizálódnak a PPP modelljéből származó előnyök.

A Művészetek Palotája esetén a Számvevőszék 2007-es jelentése alapján a vonatkozó megállapodás megkötése előtt nem készítették hatástanulmányt, sem költséghaszon-elemzést. A kontraktus eredeti változata értelmében a beruházás kockázata az építetőt terhelte, de az állam kötelezettséget vállalt, hogy a befektetés költségeit az átadást követő 10 év alatt részletekben visszafizeti szerződéses partnerének. Ez esetben azonban nem PPP-ről, hanem pénzügyi lízingről beszélünk. Később a megállapodást módosították, abból a célból, hogy a projektet az EUROSTAT ne minősítse költségvetést terhelő kiadásnak. A megváltoztatást követően a magánfelet terheli az üzemeltetési kockázat 99 százaléka, és 30 éven át üzemelteti az intézményt, mely tevékenységéért cserébe az állam rendelkezésre állási díjat fizet. Azonban a változtatások ellenére az EUROSTAT költségvetési hiányt növelő tételnek minősítette a projektet.[\[28\]](#)

A fenti két beruházás jelentős veszteséggel járt az állam oldalán. A kudarc több okra vezethető vissza. Ilyen például az, hogy a közmegrendelő tűzoltó megoldásként alkalmazta a PPP konstrukcióját, a pénzhiány okozta és a több oldalról érkező igények által generált közösségi nyomás teremtette kényszerhelyzetben. Másrészt ott van az állami szféra tapasztalatlansága, a megfelelő szakismeret hiánya. (Pl. Hatásvizsgálatok, átfogó gazdasági elemzések elmulasztása meg nem engedhető hiba egy PPP szerződés előkészítési szakaszában.)

Nagyobb sikerrel kecsegtető PPP projektnek tűnnek

Ilyeneknek például az M5-ös autópálya folytatására, az M6-os autópálya I. szakaszára, a börtönépítésekre, illetve diákotthonok építésére kötött szerződések.[\[29\]](#)

A 2207/2004 (VIII. 27.) kormányhatározat értelmében 10455 új diákotthoni férőhely megteremtését, és 20000 kollégiumi férőhely felújítására vállalkoztak a felek. A felsőoktatásról szóló törvény lehetőséget adott a felsőoktatási intézmények számára, hogy

részt vegyenek e PPP programban, ám a költségvetési törvény korlátozta ezt, mert eme intézmények csupán költségvetési főösszegük maximum 10 százalékáig terjedő mértékben léphettek be a projektekbe.

A beruházások magánfelek tőkéjéből és/ vagy bankhitelből kerültek finanszírozásra. A privát szereplők feladata lett az üzemeltetés is, amely szolgáltatásért cserébe a felsőfokú oktatási intézmények bérleti-szolgáltatási díjat fizetnek a szerződésben rögzített időtartamig, általában 15-20 évig. A szerződés lejártá után a szolgáltatás alacsonyabb szolgáltatási díj ellenében folyik tovább, vagy állami tulajdonba kerülnek az említett létesítmények, a felek megállapodásától függően.

2005-ig Debrecenben, Veszprémben, Nyíregyházán, Miskolcon valósultak meg e beruházások. Azóta Gyöngyösön, Sopronban, Budapesten és Gödöllőn is.

E szerződések megkötését már jól átgondolt tervezés előzte meg. Alkalmazták a PSC számítást, részletes kockázatelemzés folyt, a kockázatok megfelelő megosztására is sor került. Debrecenben például a keresleti kockázat az év 10 hónapjában az egyetemé. A létesítmény fele-fele arányban kollégiumként, illetve hotelként/hostelként működik. A kollégiumi díj 55 százalékát az Egyetem, a fennmaradó részt a tényleges igénybe vevők (a diákok) viselik. A felek a nyereséget is felosztották egymás között.[\[30\]](#)

Záró gondolatok

A PPP-ben, mint a közberuházások megvalósításának egyik módjában nagy lehetőségek rejlenek. Mivel e konstrukció révén a közszolgáltatások színvonala, eredményessége a nélkül növelhető, hogy jelentős terhet rónánk a rendelkezésre álló pénzügyi erőforrásokra. A kockázatok a köz- és magánszféra közti megosztásával mindkét fél érdekelt lesz a legnagyobb hatékonyság produkálására, így egységnyi befektetés mellett több érték realizálódhat, mintha az adott projektet hagyományos állami beruházás formájában valósítanánk meg. Ebben az esetben nagyobb eséllyel jelenhet meg együtt a közszféra minőséggel szemben támasztott követelménye és a privát partnerek profitorientáltsága, azaz a lehető legmagasabb színvonal elérése a lehető legolcsóbban. A piac bevonásával új, innovatív technikák is megjelennek, hála a magánszektor szakértelmének. A PPP modellje a maastrichti kritériumoknak való megjelenést is segítheti, hisz újabb államháztartási hiány, illetve alacsonyabb kiadás mellett teszi lehetővé a gazdaságélénkítő beruházások kivitelezését. [\[31\]](#)

Az egykori jóléti államok számára esélyt jelent a korábban kialakult közszolgáltatási, intézményi színvonal megtartásában. A kelet-közép európai államok számára pedig lehetőséget ad a fejlődésre, a „Nyugathoz” való infrastrukturális felzárkózásra.

A PPP modellek igen bonyolultak, és időben is elnyúlnak. Ráadásul egy-egy országban nehézkes az újabb jogintézmények bevezetése, nem kivétel ez alól hazánk sem. A PPP bonyolultsága miatt eredményes alkalmazásukhoz ráadásul elmélyült szakmaismeretekre, know-howra is szükség van. A szerződések összetettsége és az egyes projektek időbeli elhúzódása miatt számos kockázattal kell számolni a feleknek, amelyek az előkészítési periódust tovább nyújtják, és még költségesebbé teszik. A megfelelő, átgondolt tervezés valamint hatásvizsgálat nélkül a PPP nem produkálja pozitív tulajdonságait. A kockázatok optimális megosztására kell törekedni, megjelölni a kontraktusban a kalkulálható kockázatokat és annak viselőjét, mindezt úgy, hogy a rizikót mindig az a fél viselje, amelyek

a leghatékonyabban lesz képest azt kezelni. Ideális esetben az államot csak azok a kockázati elemek terhelik, amivel a magánszektor nem tud mit kezdeni.[\[32\]](#)

Arra a kérdésre, hogy az ilyen formában megvalósuló projektek összességében olcsóbban, hatékonyabban teszik lehetővé a különböző befektetések megvalósítását csak a jövőben tudunk teljes bizonyossággal válaszolni.

Addig a lehető legszéleskörűbb hatástanulmányok készítésével, az eddigi tapasztalatokból levonható tanulságok és következtetések felhasználásával köteles vagyunk a valószínűsíthető negatív hatásokat minimalizálni vagy kiiktatni, hogy a következő nemzedék számára ne teherként jelenjenek meg e projektek.

Summary

The term Public Private Partnership (PPP) refers to forms of corporation between public authorities and the world of business. It hasn't defined at Community level yet. The world of business ensures the funding, constructing, renovation, management or maintenance of an investment or the provision of service in general.[\[33\]](#)

It's could be a new solution to the modern states' financial problems. The former welfare states have a chance to keep their level of public services. It could be an opportunity to the East-Central European states to progress. Because each European state fights the same problem: the decrease in public revenue.

Model of PPP has a lot of positive features and these are because it could be a good form of infrastructural investments. Positive features are for example:

- Level of public services is improved without burdening the budget more and more.
- The public partner shares hazards with the private partner. Because of this each side going to be interested to produce the biggest effect.
- The public partner brings the market into the public sector. Therefore new, innovative techniques and knowledge was appeared at the public sector.
- It helps to meet the requirements of Maastricht. Because it makes possible economic increase without deficit increase.

Like everything, PPP has negative features too. It's a new legal establishment thus the profession knowledge is incomplete in many states. Another not so advantageous PPP's characteristic is its complexity. Therefore period of preparation drags realization out. It needs well thought-out schedule to PPP produces its positive characteristics and the highest effectiveness. PPP models could be more expensive than other forms without a good plan.

Taken all round, I think many chances are in this form.

Irodalomjegyzék

1. Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007.
2. Horváth M. Tamás: Közmenedzsment, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005.

3. Karakas-Leiner-Percze-Wagner: PPP-kézikönyv: A köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., Budapest, 2004.
4. Varga Mihály: A PPP Magyarországon- Árt nekünk vagy használ? Elemzés a PPP szerepéről, megítéléséről, hazai használatáról, Pénzügyi Szemle, L. évfolyam, 2005. összevont szám
5. Vígvári András: A vagyongazdálkodás kapcsolata az önkormányzati gazdálkodással, működéssel és finanszírozással In: Horváth M. Tamás: Nézetek és látszatok, Decentralizáció pénzügyi környezet szemszögéből, KSZK ROP 3.1.3. Programigazgatóság, Budapest, 2007
6. Green Paper on Public Private Partnerships and Community law on public contracts and concession, from: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=COMfinal&an_doc=2004&nu_doc=327 (01. 08. 2010.)
7. 2003. évi CXXIX. törvény a közbeszerzésekről
8. 1992. évi XXXVIII. törvény az államháztartásról
9. 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
10. 2005. évi XCII. törvény a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény, az államháztartásról szóló 1992. évi CXXXVIII. törvény, és az ingatlan nyilvántartásról szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról
11. 24/2007. (II. 28.) kormányrendeletet a hosszú távú kötelezettségek vállalásának egyes szabályairól.

[1] Egyetemi tanársegéd, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

[2] Varga Mihály: A PPP Magyarországon- Árt nekünk vagy használ? Elemzés a PPP szerepéről, megítéléséről, hazai használatáról, Pénzügyi Szemle, L. évf. 2005. összevont szám , 56. o.

[3] Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007., 13. o.

[4]Karakas-Leiner-Percze-Wagner: PPP-kézikönyv: A köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., Budapest, 2004., 9. o.

[5] Horváth M. Tamás: Közmenedzsment, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005., 108. o.

[6] Horváth M. Tamás: Közmenedzsment, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005., 109. o.

[7] A közszféra, illetve állam alatt az államot, valamint az államháztartás valamely más alanyát is érteni kell.

[8] EUROSTAT: Az Európai Unió Statisztikai Hivatala, melynek célja, hogy biztosítsa az államháztartási statisztika homogenitását, annak érdekében, hogy az Európai Unió tagállamainak államháztartási- és hiányadatai összevethetőek legyenek.

[9] Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007., 24. o.

[10] Karakas-Leiner-Percze-Wagner: PPP-kézikönyv: A köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., Budapest, 2004., 57. o.

[11] Karakas-Leiner-Percze-Wagner: PPP-kézikönyv: A köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., Budapest, 2004., 10-11. o., 56. o.

[12] Varga Mihály: A PPP Magyarországon- Árt nekünk vagy használ? Elemzés a PPP szerepéről, megítéléséről, hazai használatáról, Pénzügyi Szemle, L. évfolyam, 2005. összevont szám 65. o.

[13] Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007., 37-39. o.

[14] Karakas-Leiner-Percze-Wagner: PPP-kézikönyv: A köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., Budapest, 2004., 11. o.

[15] Karakas-Leiner-Percze-Wagner: PPP-kézikönyv: A köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., Budapest, 2004., 12. o.

[16] Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007., 62-65. o.

[17] Karakas-Leiner-Percze-Wagner: PPP-kézikönyv: A köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., Budapest, 2004., 93-108. o.

[18] 2005. évi XCII. törvény a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény, az államháztartásról szóló 1992. évi CXXXVIII. törvény, és az ingatlan nyilvántartásról szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról

[19] 161/2005. (VIII. 16.) kormányrendelet a többéves fizetési kötelezettséggel járó kötelezettségvállalások nettó jelenérték számításának módszertanáról, valamint az alkalmazandó diszkonttényezőkről.

[20] 24/2007. (II. 28.) kormányrendelet a hosszú távú kötelezettségek vállalásának egyes szabályairól.

[21] Karakas-Leiner-Percze-Wagner: PPP-kézikönyv: A köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., Budapest, 2004., 93-108. o.

[22] Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007., 62-68. o.

[23] Forrás: http://hvg.hu/gazdasag/20090917_megszuntetik_ppp_magyar_kozlony (letöltés ideje: 2010. júl. 26.)

[24] Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007., 78-83. o.

[25] Vígvári András: A vagyongazdálkodás kapcsolata az önkormányzati gazdálkodással, működéssel és finanszírozással In: Horváth M. Tamás: Nézetek és látszatok, Decentralizáció pénzügyi környezet szemszögéből, KSZK ROP 3.1.3. Programigazgatóság, Budapest, 2007., 81-82. o.

[26] Varga Mihály: A PPP Magyarországon- Árt nekünk vagy használ? Elemzés a PPP szerepéről, megítéléséről, hazai használatáról, Pénzügyi Szemle, L. évfolyam, 2005. összevont szám, 62-63. o.

[27] Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007., 58-60. o.

[28] Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007., 60-62. o.

[29] Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007., 70-78. o.

[30] Báger Gusztáv-Hamza Lászlóné-Kovács Richárd: A köz- és magánszféra együttműködésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok, Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, Budapest, 2007., 77-78. o.

[31] Karakas-Leiner-Percze-Wagner: PPP-kézikönyv: A köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., Budapest, 2004., 14-16. o.

[32] Karakas-Leiner-Percze-Wagner: PPP-kézikönyv: A köz- és magánszféra sikeres együttműködése, Komáromi Nyomda és Kiadó Kft., Budapest, 2004., 17. o.

[33] Green Paper on Public Private Partnerships and Community law on public contracts and concession, from: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=COMfinal&an_doc=2004&nu_doc=327 (01. 08. 2010.)